

Í skómakaralæru í Havn fyrri 55 árum síðani:

Frítt at búgva og fríar skógvar men onga løn

Johannes Jacobsen í Fuglafirði hevur arbeitt einsamallur sum ortopædiskur skómakari í 25 ár, men hann heldur, at um alt tað ortopædiska skóarbeiðið skuldi verið gjørt í Føroyum, kundu teir verið 3–4 skómakarar um tað

Fritt logi og fríar skógvar. Men eingin løn. Hetta vóru lærutreytirnar, tá ein ungur funningsdrongur, Jóhannes Jacobsen, hin 22. juni 1925 fór í skómakaralæru hjá gamla Knút skómakaranum í Havn.

Í morgin fyllir Johannes Jacobsen 70 ár. Í hesum sambandi hevur Sosialurin prát við Johannes.

Hann hevur ikki bert fingist við at umvæla skógvar. Nei, hann kom í læru í tí tíðini, tá skómakarnir seymaðu sjóstivlar, tuflur og skógvar.

Við tíðini broyttist arbeiðið til bert at fevna um umvælingar. Men komin til mans og reiðuliga tað, fekk Johannes sær útbúgving sum ortopædiskur skósmiður. Og mangir eru teir skógvarnir, sum Johannes hevur seyma til fólk við brekaðum fótum kring alt Føroya land.

Tráðaði ikki eftir øðrum

Tá vit spurdu Johannes, hví hann bleiv skómakari, sigur hann, at hugurin var ikki til nakað annað.

— Eg tráðaði ikki eftir nøkrum øðrum. Hvi veit eg ikki. Og tá eg kundi fáa lærupláss hjá mammu-beiggja mínum, Knud Petersen, skómakara í Havn, tók eg av, og fór í læru 22. juni 1925.

Á verkstaðnum vóru teir triggir — Gamli Knút, Litli Knút, sum øll tilkomin í Havn minnst, og Johannes. Gamli Knút, sum hevði lært á Látrinum á Eiði, hevði eisini skóselu.

— Hvussu fældist tað at koma av litlari bygd til Havnar?

— Væl. Eg fældi meg heilt væl. Sum eitt havnarbarn. Havnin var virkul-

iga «deilig» tá. Eg kann ikki siga annað, enn at tað var ein «deilig» tíð.

— Eg búði alla tíðini hjá Knúti og luttók í øllum tí húsliga eisini. Eg fekk ikki løn, men búði fyri einki og fekk skógvar, eg brúkti.

Lærutíðin ljóðaði uppá fyra ár, men tá eg hevði verið í læru í trý ár, segði Knút við meg: «Nú kann eg ikki geva tær meira. Frá nú av mást tú fáa løn.» Og so var eg útlærður.

Gummifóttoy ikki komið

Hverki gummiskógvar ella gummistivlar vóru komnir, tá Johannes fór í læru, men gummistivlarnir vóru júst tá við at koma fram.

Fólk brúktu vanligar skógvar og tuflur. Sjómenninir brúktu leðurstivlar. Johannes greiðir frá, at teir gjørdu trý sløg av sjóstivlum. Langar, sum komu upp á lær, hálvlangar, sum høvdu eina tungu upp um knæið og stivlar, sum rukku upp til hosubandið.

At seyma einar leðurstivlar var ætlað til tvey dagsarbeiðir. Tá høvdu stivlarnir leðursolla, men høvdu teir liðugtgerðan træbotn var tað eitt dagsarbeiði.

— Men tá varð ikki arbeitt sum í dag. Arbeiddagurin var 10 tímar — frá kl. átta á morgni til átta á kveldið. Men viðhvørt plagdi Gamli Knút at siga: «Nú Johannes, í morgin fara vit til arbeiðis klokkan fimm». Og so var

ofta arbeitt langt út á næstu nátt, tí skipið skuldi sigla og stivlarnir vóru umbidnir.

Johannes heldur, at teir langu stivlarnir kostaðu um 40 kr., meðan teir stytstu kostaðu um 15 kr.

Daglønir var tá seks krónur — ella 60 oyru um tíman.

Kundu gjørt tuflurnar sjálfir

— Harafturat gjørdu vit nógvur tuflur. Tað er skammiligt, at allar tuflurnar verða tveittar inn á okkum í dag. Tær kundu vit saktans gjørt, sigur Johannes.

Botnarnir til tuflurnar blivu keyptir úr Danmark, so talan var um standard stæddir. Tá leðrið var skorið til, tók tað ikki meira enn ein góðan hálfan tíma at gera tuflurnar. Fyrst bleiv leðrið bloytt, síðan skorið til, spent um leistan, sum var settur á botnin, og síðan bleiv leðrið sligið uppá.

Johannes minnst ikki rættuliga, hvussu nógv eina tuflu kostaðu, men hann heldur tær lógu um fyra kr. Tað hevur verið tveir triðingar av daglønini tá.

Forsollingar kostaðu eisini lutfalsliga nógv. At forsolla einar mannfólkskógvar kostaðu tvær kr. fyri hælir og fimm fyri forsollan. At forsolla einar konufólkskógvar kostaði fimm kr. — 1,25 fyri hælir og 3,75 kr. fyri forsollan.

Johannes sigur, at hetta var dýrt, og tað vóru ikki øll, sum høvdu ráð at fáa

umvælt skógvar.

Hann minnst, at ein genta, sum tænti í einum væla húsi, ein dagin, hon var við at kynda, breyt hælir tvørturum. Hon fekk sum vituligt er nærum onga løn, so tá var ikki tikið nógv fyri arbeiðið.

Hesir prisirnir stóðu við í mong ár — heilt fram til 1940.

Kendu ikki lim

Fyrst í lærutíðini hjá Johannesi komu gummistivlarnir fram av álvara, men teir vistu einki um, hvussu teir skuldu bera seg at við at umvæla hol á gummistivlum.

Tí lappaðu teir gummistivlarnir við at seyma ein skinnlappa yvir holið! Men so høvdu sjómenninir sæð, hvussu hetta bleiv gjørt í Íslandi, so teir lögdu lag á.

Um hetta mundið fingur teir eisini lim og rágummi kom fram og bleiv tann heilt stóri mótin. Johannes greiðir frá, at tað var Litli Knúr, sum kom við hesum, tá hann hevði verið í handilsrindum í Danmark.

— Tá bleiv alt so lætt og vit seymaðu nógvur skógvar við rágummi-botni eftir máli, tí hesir skógvarnir vóru so behagiligrir.

Kostnaðurin at gera einar slíkar skógvar lá um 25–30 kr.

Tað tók 18 tímar at gera einar slíkar skógvar, tá leisturin var gjordur og leðrið var skorið til. Alt

arbeiðið tók einar 30–40 tímar.

Tá vit spurdu Johannes, hvat tað hevði kostað at fingið einar leðurskógvar handseymaðar í dag, smirdist hann, og segði, at teir fóru at liggja millum tvey og trý tusund kr.

Í fimm ár

Johannes arbeiddi á verkstaðnum hjá Knúti í Bringsnagøtu í fimm og eitt hált ár.

Tá Johannes fór í læru, var verkstaðið í Smíðustovu, sum stóð langt út í Bringsnagøtu yvir í móti garðinum hjá Kjelnæs.

Tá Smíðustova varð tikin niður í 1926, fluttu teir í verkstað niðri í kjallaranum í Arnes minde. Tað eru tvey gomlu býráðshúsini. Í ovara enda á húsinum hildu politarnir til.

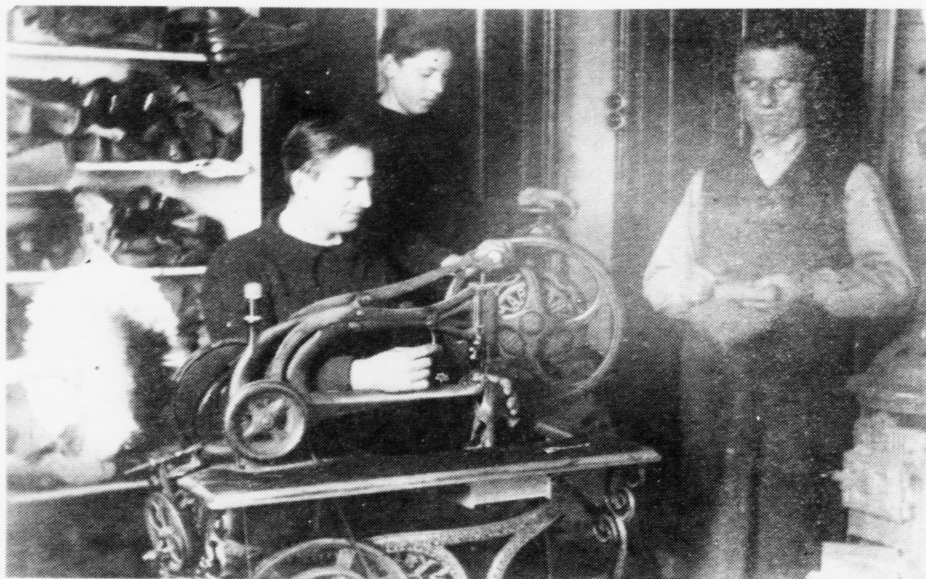
— So vit vóru væl vardir, flennir Johannes.

Goymslu til leður o.a. høvdu teir niðri í Gongini — Niðri í Oyspustovu, sum var eitt av teimum húsnum, sum blivu tikin niður, tá Sjóvinnubankin bleiv bygdur.

Eingin skómakari í Fuglafirði

Í december mánaði í 1930 fór Johannes úr Havn til Funnings í feriu. Hann hevði avgjørt at seta seg niður sum skómakari í Fuglafirði.

— Hetta komst av teirri grund, at ein dagin komu fiskimenn úr Fuglafirði inn og tosaðu við Gamla Knút. Honum segdu teir, at teimum manglaðu

Frá tí tíðini tí Johannes arbeiddi hjá Gamla Knút Petersen, skómakara, í Havn. Við maskinuna situr Litli Knút, Knút Skómakarin, í miðjunni stendur Johannes, meðan gamli Knút stendur hegrumegin